

TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN
BỘ MÔN KINH TẾ BẢO HIỂM

Chủ biên : PGS.TS. HỒ SĨ SÀ

GIÁO TRÌNH
BẢO HIỂM

NHÀ XUẤT BẢN THỐNG KÊ
HÀ NỘI - 2000

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN
BỘ MÔN KINH TẾ BẢO HIỂM**

CHỦ BIÊN: PGS.TS HỒ SĨ SÀ

GIÁO TRÌNH

BẢO HIỂM

**HÀ XUẤT BẢN THỐNG KÊ
HÀ NỘI - 2000**

33-335 155-07-2000
TK-2000

LỜI GIỚI THIỆU

Trong công cuộc đổi mới và phát triển của đất nước, các ngành, các lĩnh vực hoạt động đều có đóng góp nhất định và luôn tự cải tiến để vươn tới sự hoàn thiện.

Bảo hiểm là ngành dịch vụ, có vị trí quan trọng trong nền kinh tế quốc dân. Bảo hiểm không chỉ thực hiện việc huy động vốn cho nền kinh tế mà điều quan trọng là góp phần đảm bảo ổn định tài chính cho các cá nhân, gia đình, cho mọi tổ chức và doanh nghiệp để khôi phục đời sống và hoạt động sản xuất kinh doanh. Ngày nay, bảo hiểm không còn xa lạ mà đã len lỏi đến mọi làng quê, mọi cơ quan, doanh nghiệp và đã thâm nhập vào mọi hoạt động trong đời sống kinh tế xã hội. Kinh tế càng phát triển, đời sống càng cao thì nhu cầu bảo hiểm càng lớn, càng xuất hiện nhiều nghiệp vụ mới.

Để đáp ứng nhu cầu học tập, nghiên cứu tìm hiểu của sinh viên, cán bộ cũng như những người quan tâm đến bảo hiểm, Bộ môn Kinh tế Bảo hiểm - Trường Đại học Kinh tế Quốc dân biên soạn cuốn "Giáo trình Bảo hiểm".

Giáo trình Bảo hiểm được biên soạn trên cơ sở đúc rút kinh nghiệm giảng dạy nhiều năm kết hợp tham khảo thực tế phong phú của Việt Nam và của các nước nhằm cung cấp những nguyên lý cơ bản về bảo hiểm xã hội và bảo hiểm thương mại - hai loại bảo hiểm chủ yếu hiện nay trong nền kinh tế.

Tham gia biên soạn gồm có:

- PGS. TS. Hồ Sĩ Sà chủ biên và viết các chương I, VII, XVI và XVII;
- TS. Nguyễn Văn Định viết các chương II, III, XIII, XV;
- Thạc sỹ Phạm Thị Định viết chương VIII;
- Thạc sỹ Nguyễn Thị Hải Đường viết các chương IX, X, đồng tác giả chương XIV;
- Cử nhân Tô Thị Thiên Hương viết các chương IV, VI, đồng tác giả chương XIV;
- Cử nhân Tôn Thị Thanh Huyền viết các chương V và đồng tác giả chương XIV;
- Cử nhân Nguyễn Thị Chính viết các chương XI, XII.

Mặc dù các tác giả đã có nhiều cố gắng và đã qua bộ môn trao đổi góp ý nhưng chắc chắn không tránh khỏi những khiếm khuyết. Bộ môn chân thành cảm ơn bạn đọc gần xa góp ý, xây dựng để chúng tôi bổ sung hoàn thiện trong lần xuất bản sau. Những ý kiến đóng góp xin gửi về: Bộ môn Kinh tế bảo hiểm - Trường Đại học Kinh tế Quốc dân - Hà Nội

Hà Nội, tháng 8 năm 2000

Chủ biên

PGS.TS. HỒ SĨ SÀ

MỘT SỐ TỪ VIẾT TẮT THÔNG DỤNG TRONG GIÁO TRÌNH

1. BHXH - Bảo hiểm xã hội
2. BHYT - Bảo hiểm y tế
3. BHTN - Bảo hiểm thất nghiệp
4. BHTM - Bảo hiểm thương mại
5. BHTNDS - Bảo hiểm trách nhiệm dân sự
6. GTBH - Giá trị bảo hiểm
7. STBH - Số tiền bảo hiểm
8. STBT - Số tiền bồi thường
9. TBH - Tái bảo hiểm
10. HĐBH - Hợp đồng bảo hiểm

MỤC LỤC

	Trang
Lời giới thiệu	3
Chương I. Đối tượng nghiên cứu của bảo hiểm	7
I. Sự cần thiết khách quan và tác dụng của bảo hiểm	7
II. Bản chất của bảo hiểm	11
III. Đối tượng nghiên cứu của bảo hiểm	13
IV. Hệ thống tổ chức bảo hiểm	21
Chương II. Bảo hiểm xã hội	25
I. Đối tượng, chức năng và tính chất của BHXH	25
II. Những quan điểm cơ bản về BHXH	34
III. Nguồn quỹ BHXH và mục đích sử dụng	38
IV. BHXH Việt Nam trong điều kiện kinh tế thị trường	46
Chương III. Bảo hiểm thất nghiệp	58
I. Lao động, việc làm và thất nghiệp trong điều kiện kinh tế thị trường	58
II. Nội dung của bảo hiểm thất nghiệp	69
III. Tình hình thất nghiệp ở Việt Nam và sự cần thiết phải bảo hiểm thất nghiệp	76
Chương IV. Bảo hiểm y tế	80
I. Sự cần thiết và tác dụng của bảo hiểm y tế	80
II. Đối tượng và phạm vi bảo hiểm y tế	82
III. Phương thức bảo hiểm y tế	85
IV. Quỹ bảo hiểm y tế và phương pháp tính phí	88
V. Bảo hiểm y tế ở một số nước trên thế giới	91
Chương V. Bảo hiểm thương mại	97
I. Tác dụng của bảo hiểm thương mại	97
II. Những nguyên tắc chung trong hoạt động BHTM	100
	513

III. Các loại hình BHTM	104
IV. Hợp đồng BHTM	112
Chương VI. Bảo hiểm hàng hóa vận chuyển	119
I. Bảo hiểm hàng hóa xuất nhập khẩu vận chuyển bằng đường biển	119
II. Bảo hiểm hàng hóa vận chuyển nội địa	151
Chương VII. Bảo hiểm thân tàu thủy, trách nhiệm dân sự chủ tàu và hội bảo hiểm "P and I"	156
I. Bảo hiểm thân tàu thủy	156
II. Bảo hiểm trách nhiệm dân sự cho chủ tàu	166
III. Hội bảo hiểm "P and I"	174
Chương VIII. Bảo hiểm vật chất các phương tiện vận tải	188
I. Bảo hiểm thân máy bay	189
II. Bảo hiểm vật chất xe cơ giới	204
Chương IX. Bảo hiểm xây dựng và lắp đặt	219
I. Giới thiệu chung về BHXĐ và lắp đặt	219
II. Bảo hiểm xây dựng	222
III. Bảo hiểm lắp đặt	229
IV. Các cơ sở tính phí bảo hiểm	234
V. Giám định và giải quyết bồi thường trong BHXĐ và lắp đặt	237
Chương X. Bảo hiểm hoạt động thăm dò và khai thác dầu khí	239
I. Giới thiệu chung về bảo hiểm dầu khí	239
II. Bảo hiểm tài sản trong hoạt động thăm dò và khai thác dầu khí	243
III. Bảo hiểm các chi phí bổ sung cho nhà khai thác	248
IV. Bảo hiểm trách nhiệm pháp lý đối với người thứ ba	256
V. Đơn bảo hiểm trọn gói	258
Chương XI. Bảo hiểm cháy và các rủi ro đặc biệt	260
I. Sự hình thành và phát triển của bảo hiểm cháy	261
II. Đặc điểm của bảo hiểm cháy và các rủi ro đặc biệt	262

III. Một số nghiệp vụ bổ sung cho hợp đồng bảo hiểm cháy và các rủi ro đặc biệt	277
Chương XII. Các nghiệp vụ bảo hiểm tiền	281
I. Bảo hiểm tiền gửi	281
II. Bảo hiểm tiền cất giữ trong kho và bảo hiểm tiền trong quá trình vận chuyển	288
Chương XIII. Bảo hiểm nông nghiệp	294
I. Sự cần thiết và tác dụng của bảo hiểm nông nghiệp	294
II. Bảo hiểm cây trồng	301
III. Bảo hiểm chăn nuôi	314
IV. Tình hình bảo hiểm nông nghiệp ở Việt Nam	320
Chương XIV. Bảo hiểm trách nhiệm	322
I. Sự cần thiết phải bảo hiểm trách nhiệm	322
II. Đặc điểm của bảo hiểm trách nhiệm	324
III. Nội dung cơ bản của một số nghiệp vụ bảo hiểm trách nhiệm	326
Chương XV. Bảo hiểm con người	374
I. Tổng quan về bảo hiểm con người	374
II. Bảo hiểm nhân thọ	388
III. Bảo hiểm con người phi nhân thọ	450
Chương XVI. Tái bảo hiểm	472
I. Tái bảo hiểm và sự phát triển của tái bảo hiểm	472
II. Các hình thức tái bảo hiểm	476
III. Phương pháp tái bảo hiểm	479
IV. Hợp đồng tái bảo hiểm	488
V. Một số vấn đề cơ bản trong nhượng và nhận tái bảo hiểm	492
VI. Thị trường tái bảo hiểm	494
Chương XVII. Marketing trong bảo hiểm	499
I. Đặc điểm của sản phẩm bảo hiểm	499
II. Nghiên cứu thị trường bảo hiểm	500
III. Marketing và vận dụng marketing vào bảo hiểm	503
	515